

Umetnost.

Dobili smo iz Prage že davne naznanjene in težko pričakovane pesmi pod imenom: **Osem cerkvenih spevov** za sopran, alt, tenor in bas, zložil in poklonil blagorodni gospej Jozefi Terpinčevi Anton Nedvéd in ravno tako tudi Tri Tantum ergo za sopran, alt, tenor in bas. Naprodaj v Pragi pri Jan. Schindlerju, v Ljubljani pa pri skladatelju, „spevi“ po 90, „Tant. ergo“ pa po 40 kr. Od več bi bilo obče znanega in v višji godbi verlo izurjenega skladatelja gospoda Nedvéda hvaliti, vendar v kratkem rečemo, da je to delo izverstno, kar se tiče izpeljave in sestave. Iz vseh spevov veje pravi vzvišeni cerkveni duh, in z vsemi pesniškimi izrazi se strinja tudi premerena lepa melodija, kar vsej celoti daje še le pravo vrednost. Postavljeno je vse tako, da se teh spevov lahko navadijo in jih izveršujejo tudi vsi manj izurjeni pevci in pevke. Vsak, kdor bolj od vsakdanje godbe pozná duha prave cerkvene godbe, mora želeti, da le take in enake kompozicije naj bi se širile med pobožnim petjem. Kdor ima le kaj bolj izobražen okus v lepi godbi, se bode kmali prepričal, da nam teh spevov ni treba dalje priporočevati, kajti dobro delo se samo hvali. Sezite po tem muzikalnem krasnem delu vsi, ki živite za lepo cerkveno godbo in želite gospodu skladatelju terdno zdravje, da nas bode še večkrat razveselil s svojimi lepimi kompozicijami in s tim povikševal pravi godbini okus med nami in s tim tudi pravo cerkveno godbo. L. Belar.

Dopisi in novice.

Očitna hvala. Gospá vdova Mana Kalister-ova v Tersti, kateri je že Pivka toliko hvale dolžna, je v svoji dobrotelnosti za zidanje poslopij novih šol v Terni, v Matejni vasi, v Orehku in v Studenem 2400 gold. (za vsako šolo 600 gold.) podarila in s tim vstanovitev teh šol zdatno pospešila.

Naj mi blaga gospá dovoli, da se jej v imenu osrečene mladosti, njej v slavo, in drugim v spodbudo za ta dar tukaj očitno zahvaljujem.

C. k. okrajni glavar v Postojni.

Iz Notranjskega. M. J. Kakor vsako leto, bila je tudi letos pri nas v Košani velikonočni teden navadno polletno spraševanje pod nadzorstvom domače duhovščine. Akoravno niso drugod enaka spraševanja v tem času navadna, bi se s tem vendar šolstvo močno pospešilo, ako bi se storilo to z naravnim namenom v šolski prid; vedeti bi se pri tem ne smelo, kam pes tace molí. — Vdeleževalo se je tu izmed 152 za šolo vpisanih učencev in učenk le 124, drugi so bili zaostali naj več zaradi slabe obleke, ktera je po zimi poglaviten zadržek rednega obiskovanja šole. Sedaj na spomlad se to na boljše oherne, ker otroci že lahko hodijo bosi in lahno napravljeni v šolo tako, da se jih je do sedaj nagnalo blizo 200, kajti za šolo vgodnih otrok je 235, kteri bi radi v šolo hodili, ko bi ne bila tu zelo napačna navada, da se otroci v tem času nekaj tednov kerščanski nauk za duhovne vaje posebej podučujejo, in sicer, kakor je bilo letos oznanjeno, tako le: „V sredo ob 9. uri, in tako naprej vsaki dan, naj pridejo tisti bolj odraščeni otroci, kteri bodo za prvo sveto obhajilo, k nauku v farovž, vsi drugi mali, ki bodo za spoved, pa v kaplanijo“. Po takem se razumí, da mora biti šola prazna, dokler traja ta nauk; pa tudi pozneji se več malo kteri v šolo poverne, zlasti ne tisti, ki so že prvo sv. obhajilo opravili, čeravno so še komaj 9 ali 10 let stari. Vprašamo: Ali se to vjema z načeli kerš. kat. pravne izreje šolske mladine, ker šola škodo terpi? — Res je, da se mora učitelj prizadevati in otroke nagovarjati, ter jih pridobiti za šolo, ali vsak se izgovarja, da more hoditi k posebnemu nauku, in da ne sme hoditi v šolo, če hoče opraviti posebni nauk.

Tudi pogreša še močno naša šola verta za sadje- in murborejo, da bi se ne bilo treba učitelju samo z golim teoretičnim podučevanjem učencev ubijati, kar ima malo vspeha. Bila je sicer v ta namen že leta 1861. na dražbi kupljena njiva za 60 gold., ker je bila le za šolo namenjena, sicer bi bila drugim dražja; plačali so jo g. fajmošter ter jo od tistega časa sami uživajo. L. 1867. so omenjeno njivo g. okrajni glavar še enkrat od g. fajmoštra za ta namen kupovali za 100 gl., naredili so bili tudi kupno pismo v pričo občinskih mož; ali še vse to ni obveljalo, šola vendar le nima do sedaj nobenega prostoračka za blagi namen.

Za svilorejni poduk si pa sam učitelj potrebno priskerbi, ker se mu ta reja, ako se dobro ponese, tudi dobro izplača, čeravno je tukaj murbeno perje za kermo zelo drago, ga vendar rad tudi drago plačuje, da imajo ljudje večje veselje do murboreje. Letos je dobila naša šola od ljubljanske c. k. kmet. družbe tudi 2 lota svilnega semena za poskušnjo. Se vé, da je to vagana reč za učitelja, kajti, lansko leto ni bil samo trud zastonj, ampak zraven še velika škoda in gotova zguba; pa, „kdor ne vaga je brez blaga“. Za učitelja in učence je to delo zelo zanemivo in kratkočasno. Veselo je videti otroke červiše pobirati, ker se jim ne gabi jih prejemati, prenašati in nevtrudno kermiti. Da imajo še večje veselje, se jim jih vsakemu posebej nekoliko na dom dá, da si jih domá sami izreajo.

V Šmarji pri Jelših na Štajerskem bodo vstanovili 4. razredno slovensko glavno šolo.

Iz Gorice. (*Postava veljavna za pokn. grofijo Goriško in Gradiščansko zastran šolskega nadgledstva*). (Dalje.)

§. 24. Okrajno šolsko svetovalstvo se zbira najmanj enkrat v mesecu v redno posvetovanje.

Pervosednik sme, ako je potreba, in če zahtevata dva uda, mora poklicati izredno skupščino.

Vse zadeve, o katerih je treba sklepa, nasveta ali predloga, obravnujejo se zborna.

§. 25. Da je kateri sklep veljaven, treba je nad polovico udov pričujočih.

Sklepi se delajo po čezpolovični večini glasov. Ako je enoliko glasov, določi pervosednik, ki ima tudi pravico ustaviti sklepe, o katerih meni, da so postavi nasprotni, in o tem prašati deželno šolsko svetovalstvo, da stori deločbo.

Posvetovanja in glasovanja o zadevah, ki zadevajo zasebni interes katerega uda, ne sme se ta vdeleževati.

Pritožbe zoper okrajno šolsko svetovalstvo gredo na deželno šolsko svetovalstvo. Te se imajo dajati okrajnemu šolskemu svetovalstvu, in imajo odlašavno moč, ako se dadé v štirinajstih dneh po naznanilu zadeve, zoper katero se vloži pritožba.

§. 26. V silnih zadevah (§. 14) sme pervosednik tudi v tistih rečeh, ki se imajo zborna obravnavati, sam ukreniti, on mora vendar brez odloga in najdalje v prvi poznejši seji dobiti dovoljenje od krajnega šolskega svetovalstva.

§. 27. Minister za bogočastje in poduk imenuje za vsak okraj šolskega ogleda, in, kjer bi posebne razmere to zahtevale, njih več.

Za tako imenovanje priporoči deželno šolsko svetovalstvo tri može, in imenovanje je veljavno za šest let.

Ako okrajni šolski ogleda ni imenovan bil iz okrajnega šolskega svetovalstva, stopi po svojem imenovanji kakor ud v svetovalstvo.

Verskega poduka nima nagledovati okrajni šolski ogleda, ampak cerkvena viša gosposka.

§. 28. Vodja ljudskih šol in učitelji, ki podučujejo v katerem šolskem razredu, smejo se poklicati za šolske ogleda samo s privolitvijo tistih, ki zalagajo dotično šolo. V tem primerljeju se jim dodá po potrebi za čas njihove službe in za včasi potrebno pripomoč pri poduku na lastni šoli niži učitelj na stroške zaloga normalne šole.

§. 29. Okrajni šolski ogleda ima nalogo občasno pregledovati in preiskovati šole.

On ima pravico o didaktično-pedagogičnih stvareh dajati svete, in o teh rečeh zapazene napake na mestu z ustmenimi zaukazi odpraviti. On tudi vodi okrajne učiteljske zборе. (Dalje prih.)

Iz Ljubljane. 24. preteč. m. je bila v deržavnem zboru na verst **šolska postava**. Nekteri poslanci so zahtevali, da naj se ta postava popolnoma overže, in vlada naj jo prenaredi. Za to so se potegovali tudi

Poljci, Slovenci in Tirolci. Po Hasnerjevem čverstem govoru, kateri je bil sprejet z veliko in glasno pohvalo, je bila splošna debata končana. Preden pa se začne specialna debata, omenjeni poslanci zapusté zbornico, in potem se šolska postava sprejme po vladinem predlogu.

— Na Ogerskem so učitelji nezadovoljni z novimi šolskimi ogledniki ali inšpektorji, kajti pričakovali so, da bodo na to mesto poklicali skušene šolske može, sedaj pa je drugače, in zato jim ni po volji.

— Kakor se sliši, bode se deželni šolski svet sestavil in šolski ogledniki bodo se imenovali še le potem, kedar se bode šolskâ postava v državnem zboru obravnala.

— Sliši se, da bode na Kranjskem 11 krajnih šolskih oglednikov, kateri bodo imeli le po 300 gold. plače.

— 19. preteč. m. je v Ljubljani v mestni dvorani prisegel in je bil v mestjen novi mestni župan gospod dr. J. S u p p a n, in ko so se mu po navadi pri tej priliki predstavljali mestni vradniki in učitelji, je tudi učitelje blizo tako le nagovoril: „Vi imate važno nalogo, da izobražujete seree in duha vam izročene mladosti in da tako skerbite za boljšo prihodnost našega mesta. Po novi postavi ima srenja več vpliva do šolstva; srenja se bode na šolstvo posebno ozirala; noben denar (kapital) se ne obrača boljše od tega, ki se nalaga za omiko šolske mladine“.

— Prišla je na svetlo nova knjizica pod imenom: „Sviloreja umevno in v podobah razlagana za male svilorejce“. Cena 10 kr. V Ljubljani, 1869. Založil in prodaja J. Lercher. Natisnil J. R. Milic. Ker slavna vlada (z razglasom 2. marca t. l. s št. 1603) šolam priporoča poduk v svilstvu, nam je to pomočno delce prav prav po godu. Tu se prav po domače s potrebnimi podobami pa kratko in prav jedernato razjasnuje vse, kar je treba vediti mlademu svilorejcu. Ta poduk naj gre tedaj v šolo med vse učence in učitelje!

Učiteljsko društvo za Kranjsko.

K učiteljskemu društvu so pristopili gg.: Anton Jereb, učitelj v Knežaku; Juri Adlešič, deklški učitelj v Kamniku; Leopold Zupin, učitelj v Moravčah; Peter Gross, učitelj v Šentvidu; Alojzi Medja, učitelj na Igu, Franc Pâpa, učitelj v Starem tergu pri Ložu, Valentin Bernot, učitelj v Ternovem.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem: Prestavljeni so gg.: Franc Cerar iz Kočevskega mesta v Blagovico; Valentin Pin iz Blagovice v Cerklje; Jožef Bozja iz Cerkelj v Kočevsko mesto; Jernej Čenčič, učiteljski pripravnik, gre v Zatičino.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.